

Šel tudy hnědej jásoť

© Patrik Ouředník

[Předmluva in Radovan Krátký, *Hantýrka pro samouky*, Paseka, 2004]

Psát předmluvu ke Krátkého *Hantýrce*? Vždyť celá *Hantýrka* je jeden velký úvod do oněch sytě zelených hájů „*na pomezí argotu a slangu*“, průvodce společenského chování pro duchy náročné a nápadité, nepostradatelný pendant ke *Společenskému katechismu* Gutha-Jarkovského, květobraní nezbytných rad a pokynů, kterak se chovat na místech veřejných, jak vést sobě ve společnosti a jak vhodně navázat hovor za všech okolností.

Žijeme v truchlivé době: kdo dnes dbá na mravy? Kdo má v sobě ještě dost vychování k tomu, aby neskrblil květnatými pozdravy – *Ti kynu, balvane! Seko brko, pardále!* –, sdostatek vkusu, aby častoval své společníky vždy promyšleně a cíleně – *Utři si pleš, svítí ti!* – a neurážel je všeobecným a nicneřikajícím balastem postmoderního obiurgátorství? Kam se vytratila metafora, takto jedna ze základních figur logiky i rétoriky – *Co na mě čumíš jak těhotnej vrabec?* Kam se poděl úrodný anakolut – *Sežral hada, že na něj zírali* –? Kam zmizela řízná apokopa – *Seš velblb nebo hrozdeb?* Do kterých národních studnic zapomnění zapadla umná enalaze – *Šel tudy hnědej jásoť zadní líce* –?

Žijeme v truchlivé době.

Kam s argotem? Bloudí osamoceně po ulicích, nostalgicky nahlíží do lokálů a putyk, v nichž posedají volové, čuráci a píčové, kteří již definitivně podlehli – marnost druhou stíhá! – úspornosti nové doby. Kdekdo vás ochotně pošle do hajzlu, avšak kdo se ještě zmůže na *Vodprejskni, emajle, padá z tebe strouhanka!* –? Rudimentární a unavené „Ty seš ale vů!“ vytlačilo nepochybně příliš intelektuální *Seš blbej jak tupý dělo v okresu Chlumec nad Cidlinou!* Ach! Přátelé!

A na jaké žalné úbytě zašly nadávky? „Vole!“ „Debile!“ „Kreténe!“ Co s tím? *Koni malinovej! Krávo jordánská! Potrate hedvábnej! Ty bezzubej zázraku!* Nahlédněte do stran 44-45 a pochopíte, kam spěje svět.

Žijeme v truchlivé době.

Ještě se šoustá, prosím, z posledních sil. Ale kdo ještě ševelí, ťuká, kuká, šibuje, hraje biliár, maže lano, natírá bůček, šlehá smetanu, rafičí na potraty? Koho ještě napadne vyvenčit slimejše, ulovit papouška a vzít mladýho pána do ZOO?

Co zbývá z nerudovského Podskalí – *Ty štěnice na šlachtetě z volské krve narozená!* –, z kuklovské noční Prahy, z langrovské periferky, z bassovské pepičtiny, z káňovské somráčtiny, z nováčkovské plotny?

Elitářské sběratelství Radovana Krátkého, jemuž vděčíme za *Hantýrku pro samouky* spatřivší světlo světa v roce 1965 v podobě „neprodejného tisku pro odborné účely“ (!), mohlo už ve své době působit jako exhumace dávných nebožtíků – leč exhumace radostná. „*Cožpak ten člověk nemá trochu citu, vykopává hroby a zpívá si přitom?*“ táže se Hamlet. *Hrobník: vyhodí lebku.* „*Ta lebka mívala jazyk a taky kdysi zpívala. Jak surově jí ten chlap tříská!*“ *Hrobník: vyhodí jinou lebku.*

Z tohoto pohledu by se Krátkého konání mohlo jevit jako opožděné organizování pohřebního průvodu, kráječjícího za Yorickovou lebku a oplakávajícího humor králova šaška. Neboť *šaškovství* je v současném jazyce českém méně než šafránu. Není čas, nejsou lidi. A s mrtvolami šašků odvázejí funebrácké vozy anachronismy z dob, kdy se čas počítal na *housata*, kdy k živobytí stačilo *šídlo* a *čochr*, z dob jen o málo novějších, kdy ašant Bull Mácha válel v *City* potápoenské tance s kremrolí Evitou, z dob nenávratně minulých, kdy na polovysypaných startkách nestálo ještě kazimrské Kouření vážně poškozuje zdraví.

Leč Radovan Krátký, rodák ze *Staré Hlíny* a duch renesanční, dokázal něco velmi vzácného: pojmout svůj funébrmarš jako dvorský karneval a nastolit tak onen výsostný okamžik, v němž všechny časy splývají v jeden, kdy nebožtíci křepčí s pozůstalými, kdy kategorie jako uplynulé a příští nedávají žádný smysl.

Vzpomeňme ponaučení renesance: právě ve slovech dávných nebožtíků skrývá se životní síla budoucnosti! Z mrtvol navaňmež životabudič! Z hnátů Yorickových vysajmež substanciální morek! *Tě péro, sombréro!*

Krátkého metoda je klasická; kdo z nás nedržel alespoň jednou v ruce učebnici pro samouky? Metoda si nevyžaduje zbla vašeho úsilí, naopak, dodá vám každodenně příjemné chvíle svěžího odpočinku a zábavy. Jedinou podmínkou je pravidelnost: čtvrhodina stačí, ale každý den! Neučte se nic z paměti. Praktikujte!